

20 коп.

Михайло Стрелбицький
НЕЗРУБАЙ - ДЕРЕВО

Михайло Стрельбицький

НЕЗРУБАЙ-ДЕРЕВО

ПОЕЗІЇ

ВИДАВНИЦТВО «МАЯК» ОДЕСА, 1976

До серця сучасника звернені щирі слова
ліричного героя цієї книжки:

Перші сходи. Непевні, як перші рядки.
Але паростки ці з-між усіх найсильніші.
Найповніші наллються із них колоски,
І солома у липні із них найжовтіша.

У доробку молодого поета твори про по-
кликання людини, про пошуки місця в житті.

© Видавництво «Маяк» 1976 р.

С $\frac{70403-009}{M217(04)-76}$ 61-76

ОДЕСЬКА КНИЖКОВА ФАБРИКА

РАНЕТ СИМИРЕНКА

Поезія

Поезія живе в словах простих.
Як хліб і сіль. А чи весни початок.
Як спів і плач горьованих солдаток,
Як сміх очей — і юних, і старих.

Не просто вірш. Не віриш? Ще не встиг?
Чиста, як сніг, як сонце — не затерта,
Як цвіт життя і як можливість смерті
Під вітру свист, на конях вістових...

Поезія живе в словах простих.

Комуністи

Барвінковий, хрещатий, незвіданий
За вікном починався світ.
В Революцію! У розвідники!
У змагання! В мету! В політ!

І не завжди стачало досвіду,
І паперу, і слів на листи.
І не завжди вмиралось — удосвіта.
І не завжди їм снилась Ти.

І не завжди кому оплакати
Залишалося і поховать.
І траплялось помиї наклепів
Кров'ю своєю змивать.

Тільки йшли, не чекали повернення,
І кувала зозуля літа.
І важка в них була — упевнена,
Як за плугом, — спокійна хода.

Дорога

*Бригадирові городньої бригади
колгоспу «Восток»
Комінтернівського району
Одеської області
Г. М. Слободниченкові*

Григорій Миколайович! Дорога
Лягла через далекі горизонти,
Траншеї, протитанкові рови,
Післявоєнних труднощів невтому
І свято вщерть багатої путини.
Були на ній і радощі й жалі,
А сутичка одна триває досі:
Цей жест — уся зневага пустомелям,
Анафема порожнім мовчунам —
Засвідчує. Дорога шелестить
Опаленим у спеку бурячинням,
Важкі несе на собі кавуни
І ящики дебелих помідорів.
Дивуюся: припали до вподоби
Одразу Вам студентки ніжнорукі.
Дивуетесь моему здивуванню:
Мовляв, зате вродливі й гостромислі...

Агроном

— Здрастуй, друже, дай руку твою.
— Прошу, прошу, оце лиш замашена трохи.
Фігурально казавши, при родах стою,
А точніше — плекаю врожай для епохи.

Перші сходи. Непевні, як перші рядки.
Але паростки ці з-між усіх найсильніші.
Найповніші наллються із них колоски,
І солома у липні із них найжовтіша.

Ну, а пальці чаклюють. У тому для них
Світові сконцентровано зараз проблеми,
Це — проблема врожайності зернових.
Цілий космос підземний — коренева система.

Стоїмо, а під нами віки і віки,
Ідемо, а над нами тисячоліття.
Сонце в водах студених купає вінки,
Обіцяючи сходам високе поліття.

Повертаємось мовчки вечірнім селом,
Зустрічає нас місяць посеред дороги.

Усміхається друг-агроном
І говорить незвично строго:

— В пісні терен улітку і взимку цвіте,
Серед ночі проміниться просинь,
Та якщо вже існує безсмертя оте:
Трохи — в слові, а більше — в пшеничнім колоссі.

Синя стрічко Південного Бугу,
Зав'яжи мені вузлик на пам'ять.
Де б не був, пам'ятати буду,
Як ставало теперішнім давне.

В селах рідних прокинулись череди
Ще й подільські хатки прихорошені.
А трамваї до Вінниці — з червнем
Повертали з околиць зарошені.

Ранет Смиренка

Були мадонни Рафаеля,
(Петрарки пристрасний сонет.
У Смиренка — інша стеля,
У Смиренка є ранет.
Уже ріку обляжуть строго
Льоди, засне озимина —
Мережку листя молодого
Мороз пекучий омина.
Уже струмки несуть надію
На свіже листя, цвіт весни,
А ще прилавки зеленіють —
Від України до Москви.
Пора, либонь, найвищий зміст
У творчості такій відкрити,
Коли тебе з найдальших міст
Щоденно рецензують діти.
Захоплено, безгрішні діти.

Учитель

Талі води очистять душу,
Запарує земля з втоми,
І привидиться вербогруша
Математикові сільському.
Гумові взує чоботи,
Вигострить перочинний.
Стільки з тими живцями клопоту,
Стільки з ними причини.
Від садка до садка мандруючи,
Торг поведе, причепа:
Ви мені прутик даруєте,
Я восени вам — щепу.
Надвечір повернеться втомлений,
Але то не значить печальний.
Спасівки, бергамоти, антонівки
В портфелі — мов стріли в колчані.
Як почнуться у школі екзамени,
Він подвійно буде гордиться,
Порівнявши укотре (і заново!):
«Білі яблуні — випускниці».

Синівська

Мамо,
світання встає над землею.
Трави
сповила п'янка сіножать.
Квіти
зренили росу кришталеву.
Птиці
високо у небі ячать.

Ти словісти
найдорожчу у світі адресу —
споминів і сподівань, материнських надій.
Яблуням знов
золоті одягни перевесла,
а школярам усміхнися ласкаво з-під вій.

Нене,
стартує у космос ракета,
Зорі
заждалися хлопців-дівчат.
Нене,
спішить-поспішає планета,

Птиці
високо у небі ячать.

Ти сповісти
найдорожчу у світі адресу —
споминів і сподівань, материнських надій.
Яблуням знов
золоті одягнеш перевесла,
а школярам усміхнешся ласкаво з-під вії.

Незрубай-дерево

Не здригнеться, бо не злякається
Ні сокири, ані коліс.
Не виламується, не ламається,
Бо, скажу, зберігає ліс.

Бо якби нараз похилилося,
Затремтіло, упало коли б,
Всі дерева слідом поділися б,
І поділись дими коли б.

В бурю — вітер його розхитує,
На басовій гуде струні.
Утомився людей розпитувать,
Кажуть, в нашій воно стороні.

Звісно, вірити не примушую,
Все ж дарма посміхаєтесь ви.
Блискавиці додолу обтрушує
З непокірливої голови!

В Летичеві, райцентрі, каченя,
Приручене, а може, здичавіле,
До автостради підплива щодня,
Рибалок одвертаючи від діла.

Снується дощ, сивіє очерет,
«Колхіди» розминаються з підводами,
Качиних крил — навдивовижу лет,
І лову вже підльодного секрет
На чергу дня поставлено за згодою.

У Києві, в Одесі, серед дня,
На вулиці, в тролейбусі згадаю:
В Летичеві, райцентрі, каченя
В цю мить до автостради підпливає.

Сидимо це на березі найчистішого в світі моря,
Забарилися чайки (не годиться без них строфа),
Хвилеріз виступає ніби в ролі дієз-бемоля:
Перехоплена хвиля незворушне доносить «фа».

Починається спека. Розчиняється в морі вітер.
Розлютоване сонце — мовби кинуте із пращі.
Захлинулись транзистори, ухопивши повітря,
Ледве видимі оку, молоді рояться дощі.

Порятунок — вода. Бризки вмить поламали
півтони.

Хай натомість живе невгамована гама тіл!
Голоси дівори — із чаїними навперегони,
Рученята з крильми небо ділять навпіл.

Коли приходить березень на світ
Гірким цілунком праподільських літ,
Сніги тоді до обрію летять
І ніжно так,
Весняно так бринять.

Тоді скресає річка і душа,
Дідам уже не сниться потойбічність,
І ще на рік продовжується вічність.

З циклу „Москва“

Нехай же вічно в кожному живе
Це місто величаво-ділове —
Замисленістю Красного майдану,
Півсловом — перед зміною — в метро,
Тропою найкоротшою віддавна
Між думкою і словом. На добро
Слова його у пам'яті звучать,
Вогні його на відстані горять.

Нехай же вічно в кожному живе
Це місто величаво-ділове —
Відкритим Іллічевим кабінетом,
І Мавзолеєм, що для всіх — суддя,
І пам'яттю довічною паркету
В квартирі — трьохкімнатній — у вождя.

Будується будинок. Майна! Віра! —
Які слова! — надійно ляжуть в стіни.
Бу-ду-єть-ся бу-ди-нок. Майя, Віра —
До дзеркальця в перерві неодмінно.
«Дівчиська. Знають вже одну турботу», —
Всміхнеться бригадир. Триває зміна.
Кипить, біжить, красується робота,
Слова і спів надійно ляжуть в стіни.

*Площа Маяковського.
Літературні ремінісценції*

На площі Маяковського
серед білого дня
вівці Танабая Бакасова,
думи Танабая Бакасова —
запросто.

Кунаки із аулу Цада
верхи на конях баских,
кунаки із аулу Цада
спинилися, вражені:
стиглої запах айви,
стиглої запах айви...
Верхи на конях баских:
«Здрастуй, Молдавіє!»
Поїздом «Київ — Москва»
хлопець тринадцяти літ,
хлопець Кульбака Порфир —
справжнісінький.

У товаристві таким
брови розхмурих: «Привіт!»
Ще й товариству всьому
всміхається.

Картина

Камінь в «Урочищі» Реріха
З учора підріс — не віриться,
Землею, травою воздвигнутий,
Закоренився в землі.
Ловить пожадливо промені,
Відблиски листя, кори,
Крилець тендітних метеликів,
Коників-стрибунців...
Виведіть телекамеру,
Фотоапаратом не клацайте,
Зніміть авторучки з дистанції:
Камінь в «Урочищі» Реріха
Заговорив!

Сад

1

Зелений листок переможе, вистоїть —
Лише у спілці з червоною кров'ю.
Серця удари — діастоли, систоли,
Хлорофілові зерна — найцінніші набої.

2

І набухають змогою долоні,
І вибухають клумби на світанні,
Як промовляє мовою Долорес
Гарсія Лорка — соловей Іспанії.

3

Гарсія Лорка — соловей Іспанії.
Диктатори страшаться солов'їних
Пісень, що їх почати заново
Готовий кожен з серцем неруїнним.

4

При сонці дощ сліпий.
Не бійсь, а добре бачить
Кожнісінький листок,
Пелюстку й корінець.

5

Намацав і мене, крислатий, крапелистий,
В затінку яблуні гіллястої знайшов,
За чуба взяв, на чисту воду виставив.
Поглузував, розважився, пішов.

6

Поглузував, розважився, пішов
Зальотник-дощ у гості до веселки.
Настроїв сад, збудивши для розмов
Усе живе: і квіти, і метеликів.

7

Рятую корінці від бур'янів,
Од гусениць — рожеве та зелене.
Розпушую. У нас взаємовплив,
Щоб знали ви. І сад вплива на мене.

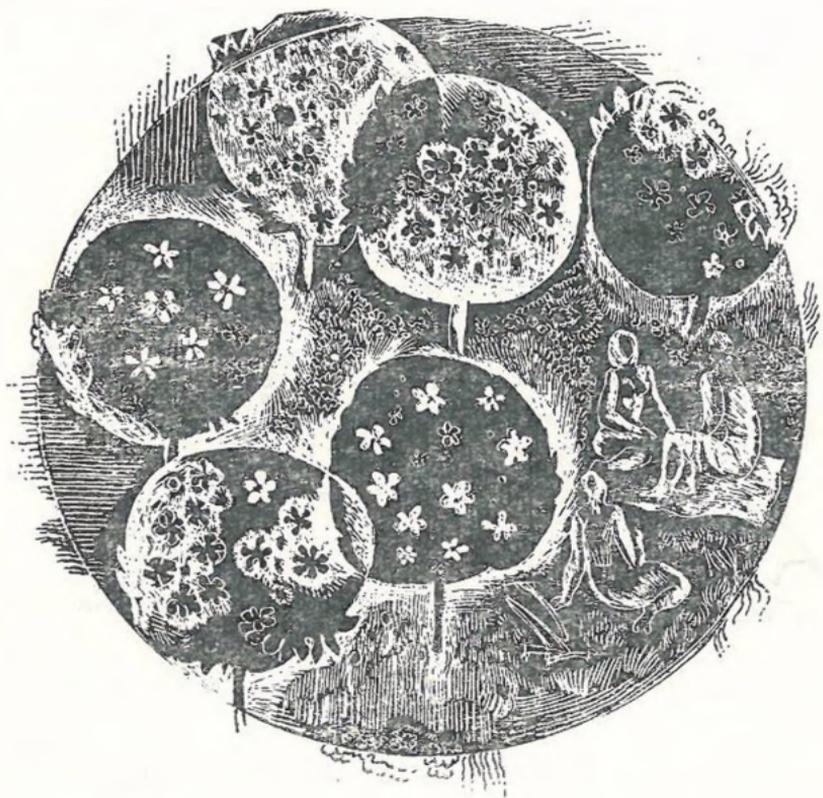
В дорозі

Бачиться, весна і літо
Поквиталися зо мною.
Промайнули непомітно,
Осінь стелиться габою.

На чорнозем, на асфальти,
На рамена подолянок,
На газет пахучі шпальти.
Укриває полустанок.

І не знати, не вгадати,
Звідки поїзда чекати.

ВЕРЕСНЕВІ ПЕЛЮСТКИ

Увосени складаються пісні

Отак воно віддавна і понині:
Увосени складаються пісні.
Роса біліша на палкій калині,
І коні прилітають уві сні.

Гуртується над садом хмаровиння,
І крапелини зовсім не гучні.
А очі не такі уже щоб сині,
Все більше карі й не такі сумні.

Розійдеться над садом хмаровиння,
Розтануть пересуди вдалині...
Увосени складаються пісні,
Роса біліша на палкій калині.

Ліс

Павук грибницю розіслав сушить,
Частіше жолуді вдаряють об коріння.
Між небом і землею пада лист, бринить
Ледь, мов струна, натягнута несильно.

Цей ліс — орган. Настроїться не вмиль,
Не ураган сповідує — мовчання.
Воно просторіше, воно сильніш звучить,
Великої мелодії начало.

Захопить, загойдає, полонить.
У барвах звуки, в звуках барви в'язнуть.
Отож воно, мій друже, недосяжне.
Ви кажете: «Як нині ліс шумить!»

Тонкішої не відаю різьби,
ніж біла айстра в келисі дубовім.
На схилі літа, як на схилі віку,
нам чарку запорошену журби
пора дістать. Пора сказати слово
і випити. І той не оптиміст,
хто трунок з нами розділити не готовий,
забувши істину, що оживає вічний зміст
при сконі форм старих, нехай веселих, літніх.
Тоді ясна печаль спливає віршем,
а рима губиться між пелюсток і листу.
Вірш не стає від того зболеним, тендітним,
бо осені великому підвладний хисту.

Постарію на ціле життя,
І ніхто мене не впізнає.

В. Незвал

Спочатку я був три вершка
від горшка.
Став підростати
що день — на день
і підріс на цілий ослінчик.
Став підростати
що місяць — на місяць
і підріс на ціле кошеня.
Продовжував підростати
що рік — на рік
і підріс
аж на цілий листок листопадовий.
А дідусь мій рости не умів,
тому він старів потроху.
Спершу постарів на листок листопадовий.
Потім постарів на ціле кошеня,
на цілий ослінчик.
Спочатку — на єдиний промінчик,
згодом на день,
на місяць-підповень,
аж потім — враз — на ціле сонце,
розпашіле, як лице молотника.

Ще про Ф. Г. Лорку

Семеро їх, довгоногих франкістів,
рушниця при кожному,
Очі поета спокійні.
У шеренгу тісно ставали,
тремтячи руками, душами підлими,
рушниці здіймали, приміряли.
Із кожної цівки птицю осліплену
в серце його пускали.
Розійшлись, забули, не бачили.
Птиці ж у серці його прозрівали,
крила розправляли, неба сягали!
Спохопились, прибігли, затупали,
з люті кулаки один одному гризли.
...Тільки що тут подіеш,
коли в серці поетовім більше любові,
аніж крил на похилому небі.

Старі жінки на вечорі поезії

Достеменно знають,
почім сьогодні картопля на Привозі,
скільки в їдальні коштує гарнір.
Знають ціну коханню і словам про кохання.
Прийшли,
сидять у першому ряду,
всміхаються, ретельно аплодують
кожному.
І нам, уже бувалим початківцям
(не всім, можливо),
раптом видається:
нас піймано — в цю хвилю! — на брехні.
Але!
Всміхаються, як перше.
Можливо, нам, а може,
власним спогадам,
старі жінки
на вечорі поезії.

*Тим, кого не стало на світі,
поки писався цей вірш*

Якби хоч на мить забув я,
що, поки на білім папері
виводитиму слова
і, риму піймавши нарешті,
гукну (прошепочу) «Евріка!»,
на білому-білому світі
чимало постане подій
куди важливіших, ніж ця, —
я не був би поетом.

І справді: їх тисячі тисяч,
одному й не уявити.
А тільки якби забув я,
забув хоч на мить єдину,
що, поки «якби» виводжу,
встигає здійснити куля
свій шлях непоправний, чорний
і груди наскрізь пробити
чілійського комуніста,
встигає стара селянка
всі кривди прости́ти дітям,

встигає забитий лебідь
на помах крила спромогтись, —
я не був би громадянином.
Пам'ятаю!
Забути ніколи не зміг би.
Для себе давно завважив:
тривання одного слова
рівняється хвилі розлуки,
і часто — розлуки зі світом.
Цю пам'ять в собі продовжую,
а вірш цей вважаю за пам'ятник,
маленький і скромний пам'ятник
тим, кого не стало на світі
за час,
поки писався вірш.

Собі

Розтринькані, зневажені, забуті,
Ви назавжди залишились моїми,
Хвилини, дні на тихих перепуттях,
Розмов банально-пристрасних руїни.

Тих жестів, слів невиболіла мука
У легкості сьогоднішній зринає.
(Так серед дня у сонце вдарить шука, —
В цій заводі, відкриєш, глибина є).

Тривогами шляхи переплелися,
Лягає космос кожному на плечі.
І ті серця лиш не бояться висі,
Що змалку не лякалися хуртечі.

Розмов банально-пристрасних руїни...
Ще суть не в них — в ранковому промінні,
Осяяна грозою опівночі,
Попереду, попереду, мій хлопче!

Як були у тітки Христі три сини

Б а л а д а

Як були у тітки Христі
три сини,
три веселі, голосисті
жартуни.
Вчились, неньку шанували,
рідний степ,
а що трохи бідували,
то пусте.
«Хай вам, хлопці, доля буде
і талан», —
проводжала діток в люди
через лан.
Провела, сльозу утерши,
дожидать
почала. Листи писати,
сало слать...
Листя буйно зеленіє,
обліта.
«Хай вам, діти, доля щедра».
Йдуть літа...
Идуть перекази по черзі
на село.

Значить, вийшли хлопці в люди,
повезло.
Листя знову оживає,
знову цвіт —
тільки зойком телеграма:
«Приїздіть!..»
Вів на швидкості найстарший
«Жигулі»
(ждуть назад дружина, теща,
ждуть малі).
Середульший палко квапив
літака
(залишив десь малюка-
одинака).
А найменший, наймолодший
той Іван,
прямо з поїзда-експреса —
через лан.
Віз невісту показати
молоду,
злотозубую красуню
до ладу.
Привітались, обнялися
три сини...
Тільки чом це одвернулись
ясени?
Чом це висковзнула стежка
та з-під ніг?
Синім цвітом захлинувсь
петрів батіг?

Чом це зойком телеграма:
«Приїздіть!»?
Чом це хижо вибуха
оркестру мідь?
І сусідкам балакучим
бракне слів?
Очі!.. Погляд ньеньчин мимо
трьох синів.
І сама вона над ними
проплива,
недосяжна, мов далекі
ті жнива.
Одинока, мов забутий
колосок,
перепілки понад стерні
голосок.
«Хай вам, хлопці, доля буде
і талан...»
І пішли всі троє мовчки
через лан.
А за ними та невіста
молода.
А за ними їх незвідана
біда.
«Хай вам, діти, доля щедра,
білий світ...»
Ньеньчин погляд ніжно пестив
кожен слід.

Про бабу Югину

Як йшла панна через двір,
на ній сукня в дев'ять піл.
Стала сукня сяяти,
а діброва палати.

(З її пісень)

І палає діброва,
У задумі стоїш,
назавжди чорноброва,
чорноброва до сліз
(«Йшли дівчата гасити,
цебром воду носити»).

Надаремна тривога,
уціліє той ліс.
«От і бабі підмога:
внук осліничик приніс...»
(«Йшли мужчини гасити,
брилем воду носити»).

Подалися онуки
навпростець і навкіс.
Забарились онуки
між коліс і валіз

(«...молодиці гасити,
чіпцем воду носити»).

Ой, палає діброва,
У задумі стоїш,
назавжди чорноброва,
чорноброва до сліз
(«Скільки в цебрі водиці,
стільки в дівчат правдиці...»).

Нелинь

Оспіваний. Дебелий та кряжистий
Дуб-нелинь — всі вітри в гіллі.
Він все ж дарма своє торішне листя
Так береже, не віддає землі.

Подумалось. А сам сьогодні нишком
Пожовклого перечитав листа.
Дуб-нелинь сам радий позбутись листя,
Воно ж тримається, не обліта.

Другові

Невже нас так і не навчать літа:
Йдучи в дорогу, зважувать погоду,
На березі ріки допитуватись броду
Й не ставити двозначних запитань
Від роду однозначно мудрим людям?

Либонь, нас так і не навчать літа —
Куди вже там! Уже видніє тридцять,
А ти усе ще початківець-лицар,
А я так і не вмю привітатъ
Когось, якщо не вистраждав привіту.

Нехай нас так і не навчать літа:
Йдучи в дорогу, зважувать погоду,
На березі ріки допитуватись броду,
Не ставити двозначних запитань
Від роду однозначно мудрим людям.

Вересневі пелюстки

Тумани
Під вікнами тирлюються до рана.
Бо одцвіло вже небо голубами.

Ти не прийшла,
А вересень заплутав
Дві павутинки у твоїм волоссі.

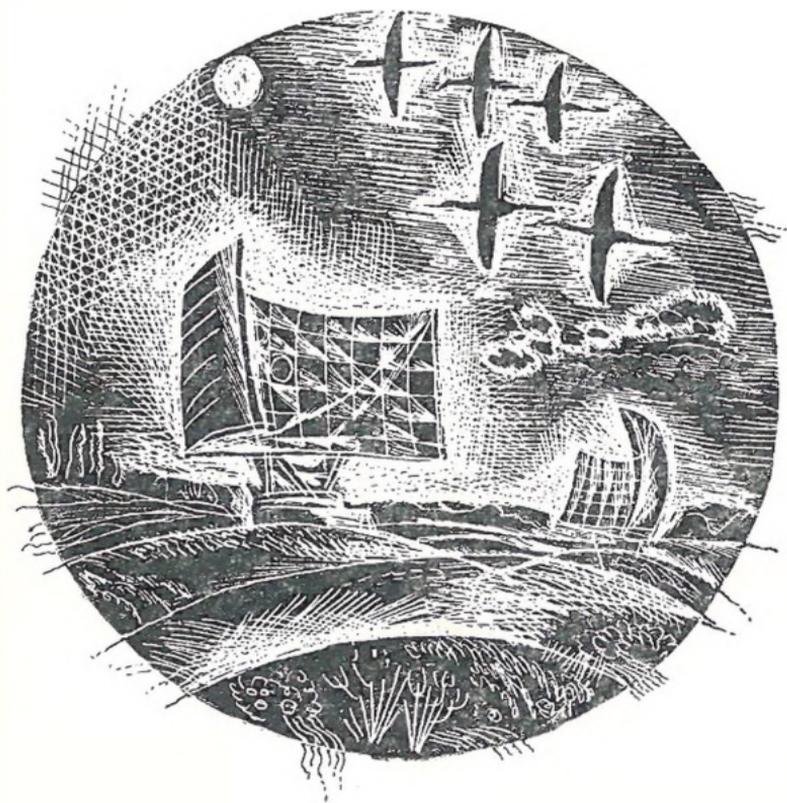
Ти не прийшла,
А вересень поклав
Листки кленові на твої сліди.

Відпливають моря
Під вітрилами чистого неба.
Небо тоне в воді.

Це не з торішньої осені
Не погашене нами багаття?
Підійди, упізнай.

Щось залишається од першого кохання
В старечім усміху, у подиху останнім,
Опісля нас.

ДИВІЗІОН

Є голий зміст,
а форма — для парадів.
Коли звучав готовності сигнал,
ми кидались хто в чім
до апаратів
секундам навперейми. І метал
нас розумів. Це потім дизеліст
ловив онучі, ремінь, гімнастерку
(при тім же був дотепник і «старик»:
із гімнастерки діставав люстерко,
глядів, мов у калюжу молодик —
понад стартовиками стартовик).
Відбій тривозі, сну вже того крихта,
а все-таки не пропадать добру —
черговому на завидки.
І снилась книга:
слова рвуть уст моїх кору...

Над позицією маскувальні сіті дощу.
А коли в караулку
третя зміна приносить борщ і гречану кашу,
хтось із нас бачить,
як удома гречки цвітуть,
хтось корів виганяє на пашу.
Сниться сон другій зміні,
а перша стоїть на посту.
Нам і хліб, і доба,
дощ і сніг у листопаді — порівну.
В дев'ятнадцять і двадцять
іще уві сні ростуть,
в дев'ятнадцять і двадцять
стають — наяву — героями.

Передача пошта

Таж ми на цій планеті
усі — немов планети,
взаємному тяжінню підвладні назавжди.
Знімаю карабіна, передаю — ракети,
зарошені кабіни і місяць молодий.
Невизріле колосся в неприспанім тумані,
далекі полустанки, уранішню зорю,
біля тії хатини троянди полум'яні,
біля того віконця — твою, а чи мою.
Охочих до розмови старих біля криниці,
невтомних трактористів на стані польовім.
Вугілля у вагонах та молоко в дійницях.
Наклепників у ліжках...
Сержант зове: «Ходім!»

Заради миті

Таке життя: літа заради миті.
Єдиної — така вже наша служба.

Ми поки що «рубаєм» доппайок,
майор все поглядає на годинник
(між іншим, відмовляється од м'яса;
відкрилась виразка. Учора — «майже приступ»)
і просить в нас коробку сигарет.

То що є мить? Раніше твердо знав я:
це грань поміж минулим і прийдешнім.
Коли уже минулого немає,
Коли іще прийдешнього нема.

А на екрані буде все інакше.
З'явиться цятка — азимут і швидкість,
макове зерня — курс і висота.
З нас кожен зробить все, що необхідно.
Тоді майор згрупується у кріслі
так, наче має скочити на бруствер,
нагана розряджаючи: «За мною!»,
і викинуть коротке, зрозуміле,

багатождане (хоч би мить раніше),
всевладне: «Пуск!» —
порепані вуста.

Відразу вибух струсоне кабіну,
рев двигуна долине вже із неба.
Це інша цятка, макове зернятко,
просіється спроквола на екран —
помчить ракета цілі навперейми.
Обом негайно виявиться тісно,
тож буде перша, знай, маневрувати,
параболу не в силі обдурить.
Зіллються цятки, породивши мить,
коли (уже!) минулого немає,
коли (іще!) прийдешне не впізнають.

Чудові дні стоять на Україні,
понтонний міст гойдає ешелони,
А в небі — вже вечірньому, глибокім
летять осколки, ніби фейєрверк...
Звук вибуху нарешті долітає.

У госпіталі

Відроджуюсь — з неясних голосів,
півусмішок, півпоглядів, — вертаю.
На блюдечку несуть мені хліб-сіль,
і скляночку, і ложечку до чаю.
Незручно аж. Сестра пита: «Ну як?
Була температура цілих сорок...
А ти все ж, виявляється, вояк!» —
«То воскресіння маєм?» — «У вівторок».

Відроджуюсь, вертаю. Загостив.
Подалі, хлопці, од таких екскурсій.
А квітам цим ще б трохи порости.
Звичайно, залишаються. Для Дусі.
До зустрічі. Ну що ви — скільки спать?
До скорої. Вітання капітану.
Хоч голова і руки ще болять.
І у вікні болять мені
Каштани.

Навчання

Під соснами-колонами,
на білому снігу
ми — чорними погонами,
ми — зорями червоними,
зіницями безсонними
крізь заметіль-югу.

Чатуємо, пильнуємо
озброєний «десант».
І хтось бурчить:

«Ану його,
товаришу сержант!
Грозу війни, ракетників,
розжалувать в піхоту...»

«О юнь! — сержант впіяголосу. —
Недочуваю: хто ти?»

Майнули тіні... Дві лише...
Чи то усім здалося?
А хуртовина вилиже
сліди їх, позаносить...

Зіницями безсонними
крізь заметіль-югу,
під соснами-колонами,
на білому снігу,
умить забувши формули,
води набравши в рота,
націлилась, наструнилась
потомствена піхота!

Учора сніговіями
носилася зима.
Сьогодні сонце сіяло
проміння з-понад хмар.
І небо розквадрачене
всміхалося землі.
Команда: «Стій! Ви бачили?
Вертають журавлі!»
Він вискочив на пагорок,
товариш капітан,
звичайний тобі парубок:
«Вер-тає караван!»
По небу квадратованим
«курли» — оте, спокон...
Ракетний і — здивований
завмер дивізіон.

Фортеця-Завжди

1

Над Західним Бугом,
Над Бугом-рікою
Призахідне сонце —
Подати рукою.

На Західнім Бузі
Плавучий кордон.
Порушують риби
І птиці його.

Жовніри солдатів
Вітають: «Dzień dobry!..»
Для них і для нас
Ген безхмарніе обрій.

І клоняться, клоняться
Верби к воді.
Мабуть, як тоді,
Усе, як тоді.

Бо стукає пам'ять,
Вже має турботу.
Спиняється серце тут:
Холмські ворота.

«Ви народилися у дні Жовтня, друзі мої. Давайте ж захищати його перемогу так, щоб Вітчизна пишалася нами, щоб кожен, кому пощастить зостатися в живих, міг сказати: «Я зробив усе можливе. Совість моя чиста».

Комісар Є. Фомін

Біля Холмських воріт розстрілювали
комісара Фоміна.

Всміхайтесь, оберст,
війні лиш початок
(тонкі ваші пальці),
лише прелюд.
Всміхайтесь, позуйте,
а ваші «зольдатен»,
ваш напад бандитський
колись проклянуть
Примружуйте очі
(ах, стека бракує!),
торкніться залісин,
поправте мундир.
То чом не хвилюється,
не панікує,
в синцях весь,
червоний оцей командир?
«А, ясно!
У нім комісарська порода.
До біса! Стріляти!» —
галантно пройшовсь
(не зайве: пильнує кокетка Європа,

оступиться —
плакали пудра і шовк).
Всміхайтесь, оберст,
війні лиш початок.
Тонкі ваші пальці...
Лише прелюд.
А доля — загадка.
І будуть гучати
ще танки на захід
Сніги заметуть
вас, пане, на Волзі.
Ще й бравих «зольдатен»
глибокі російські сніги
заметуть...
Всміхайтесь, оберст,
жери вас короста!
Все ж глузду позичте
ну, хоч би у чорних ворон.
Погляньте, збагніть,
адже все це не схоже на розстріл.
Адже ви боїтеся
зустрінути погляд його!
...Ідіть. Дудліть шнапс
і трофейні куріть папіроси.
«Готт» пошле вам здоров'я:
це ваша остання війна...
І коли пощастить
вам дожити й вжахнутись Матросова,
пригадаєте: Холмськ: ворота,
закриті грудьми Фоміна.

Тут експонатів більше, ніж гадаєте:
захожий вітер, до знамен приставлений,
кмітливий зайчик сонячний, гудок
з небагатьох одного паровоза... Врешті,
тут кожен з нас — дарма лякатись слова! —
стає оригінальним експонатом.

Ровесник чи нащадок — неодмінно
Людина, котрій тут,
у 41-м році,
врятовано життя.

*«нас було троє нам було важко та ми не зане-
пали духом і вмираєм як герої».*

Напис кров'ю

До останнього воїна,
до останнього каменя,
до останніх зусиль землі.
Доки дихати зможемо, не перестанемо.
Доки бачити зможемо, не перестанемо.
І, розстріляні, спалені, проти ворога станемо
Ми на своїй землі.

На Схід покотилися зграї вишколені,
З гармошок губних смоктали Баха.
Супроти всіх «глуздів здорових» — вистояти!
Єдине, жадане, сильніше від страху.

Як бачиш, ці люди не були скромними.
Скромність таким не з руки.
В роки п'ятирічок правили домнами,
Бавовник сіяли і буряки.

Їх троє зосталось,
вмирали героями.
Проскреготало іржаве:
«Здавайся, рус!»
Сплюнули кров'ю:
«Манер не засвоїли».
Угору підняли останки зброї
в останках рук.

5

У цілій хащі
карих, голубих, нетрадиційних —
кольору пшениці, верболозових, —
сивих і дитячих
утомлених, суворих та цікавих
я вистежив ці самотні очі,
сполохані,
і слідом я пішов, немов мисливць.
Входили нові,
виходили відвідувачі, тільки
до них мені було якось байдуже;
погоня захопила,
Хто ж він був,

очей тих власник, і яке мав право
я, що в житті зробив так небагато,
на таємницю літньої людини?

Не пам'ятаю зовнішність і зріст
і кольору очей не пам'ятаю,
заприсягнув в єдиному: вони
боялись. Рушив слідом я.

Так почали ми разом розглядати
макет фортеці, підступи до неї
на червень сорок першого.

Й отут

забігали очиці, і поплив
минулий острах, мов помолоділи
за мить єдину. Зрозумів
тоді я, що переді мною ворог,
що очі ті приїхали здаля
і що були у цих краях не вперше,
і що сьогодні фотоапарат
націлюють, зробивши звичний прищур.
немов для скорострільної стрільби.

Увічливо я наступив на ногу
і вибачивсь. Наші стрілись очі!
Ніхто навкруг нічого не помітив.

Як і раніше, входили нові,
виходили відвідувачі, тільки...
Війна тривала. Ворог мій підступний
узявся зображати інтерес,
подивувався, щось питав у гіда,
але пливло і тануло обличчя,
боялись очі, уникали віч.

Тоді (о цей універсальний засіб!)
він став найзаклопотанішим в залі.
Дістав годинник, вистрибом промчав
одну кімнату, другу, зупинився,
оглянувся...

Зустрілись наші очі!
Так я погнав до виходу його,
на вулицю,

у місто, до машини.

Ніхто навкруг нічого не помітив.
По-змовницькому кашлянув двигун,
ще й вилаявся високосортним димом —
образливо для квітів і ялин.

6

Ти, історик, зажди
Дні лічить оборонні.
Є Фортеця-Завжди
У моєму народі.

Нездоланна в боях,
В мужнім серці незрушна.
Виростала в полях,
Чула кобзу і гуслі.

Хто приходив з мечем,
Був мечем і потятий
В краї, де за дощем —
Полохливі дівчата.

Є Фортеця-Завжди
У моєму народі.
Ти, історик, зажди
Дні лічить оборонні.

Так гадай: неспроста,
Суть не в цеглі-камінні...
А над Брестом світа...
І Багнет * — опромінений.

* Елемент меморіального комплексу.

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Стрельбицький Михайло Петрович народився 1949 року в селі Майдан-Вербецький Летичівського району Хмельницької області. По закінченні Дяківецької середньої школи, що на Вінниччині, навчався на філологічному факультеті Одеського державного університету. Служив у Радянській Армії. Закінчив аспірантуру при ОДУ зі спеціальності українська радянська література. Нині на викладацькій роботі. Член ВЛКСМ.

Зі статтями, рецензіями виступає на сторінках республіканських та всесоюзних видань. Вірші друкував у збірнику «Горизонт», журналах «Дніпро», «Прапор», кварталнику «Поезія», а також в обласних та республіканських газетах. «Незрубай-дерево» — перша книга поета.

З М І С Т

І. Ранет Симиренка

Поезія	4
Комуністи	5
Дорога	6
Агроном	7
«Синя стрічко Південного Бугу»	9
Ранет Симиренка	10
Учитель	11
Синівська	12
Незрубай-дерево	14
«В Летичеві, райцентрі, качення...»	15
«Сидимо це на березі...»	16
«Коли приходить березень на світ...»	17
Із циклу «Москва»	
«Нехай же вічно в кожному живе...»	18
«Будується будинок...»	19
Площа Маяковського. Літературні ре- мінісценції	20
Картина	21
Сад	22
В дорозі	24

II. Вересневі пелюстки

Увосени складаються пісні	26
Ліс	27
«Тонкішої не відаю різьби...»	28
«Спочатку я був три вершка від горшка...»	29
Ще про Ф. Г. Лорку	30
Старі жінки на вечорі поезії	31
Тим, кого не стало на світі, поки писався цей вірш	32
Собі	34
Як були у тітки Христі три сини	35
Про бабу Югину	38
Нелинь	40
Другові	41
Вересневі пелюстки	42

III. Дивізіон

«Є голий зміст...»	44
«Над позицією маскувальні сіті дощу...»	45
Передача поста	46
Заради миті	47
У госпіталі	49
Навчання	50
«Учора сніговіями...»	52
Фортеця-Завжди	53
Біографічна довідка	61

**Стрельбицкий
Михаил Петрович**
НЕСРУБИ-ДЕРЕВО

Стихи

(На українском языке)

Редактор
М. М. Суховецький
Художник
Д. Ю. Беккер
Художній редактор
І. С. Білоус
Технічний редактор
Т. М. Молчанова
Коректор
В. М. Чайковська

БР11057. Здано до набору 10. IX 1975 р.

Підписано до друку 8.XII 1975 р.

Формат паперу 60×90¹/₃₂.

Папір друкарський № 1.

Пап. арк. 1. Друк. арк. 2.

Обл. вид. арк. 1,528.

Тираж 4000. Ціна 20 коп.

Зам. 3864-5.

Видавництво «Маяк»,

Одеса, Жуковського, 14.

Одеська книжкова фабрика

республіканського

виробничого об'єднання «Поліграфкнига»

Державного комітету Ради Міністрів УРСР

у справах видавництв, поліграфії та книжкової торгівлі,

Одеса, вул. Дзержинського, 24.